

the Hollings Center
for international dialogue

Diyalog Raporu
Orta Doğu ve Orta Asya'da Sözlü Tarih
8-11 Şubat, 2012

Uluslar ve kültürler arası sınırları aşabilen ortaklıkları ve fikir alışverişlerini daha sürdürülebilir hale getirmek için sözlü tarihi nasıl küreselleştirebiliriz? Dijital teknoloji, sözlü tarihin Orta Doğu ve Orta Asya'da daha kamusal bir bilgi kaynağına dönüşmesini nasıl sağlayabilir? Hafızanın, siyasi sorunları teşhis etmek ve çözmek amacıyla kullanımının faydaları ve sınırları nelerdir? Çatışma ve çatışma sonrası ortamlarda sözlü tarih nasıl bir rol oynar? Sözlü tarih çalışan kişiler bu durumlarda ne gibi ikilemlerle uğraşmak durumundadırlar?

Bu ve benzeri sorulara yanıtlar aramak üzere Hollings Center Şubat 2012'de *Orta Doğu ve Orta Asya'da Sözlü Tarih* başlıklı bir diyalog toplantısı düzenledi. İstanbul'da gerçekleşen toplantıya ABD, Afganistan, Irak, Katar, Suudi Arabistan, Tacikistan, Türkiye ve Ürdün'den eğitimciler, sözlü tarih enstitüleri direktörleri, akademisyenler, belgesel yapımcıları, müze küratörleri, hükümet temsilcileri ve sivil toplum kuruluşlarından yöneticiler katıldı (**katılımcı listesi raporun sonundadır**). Bu kadar değişik alandan ve ülkeden gelen katılımcıların sözlü tarih çalışma deneyimleri de birbirinden çok farklı olsa da ortak yanları, sözlü tarihe duydukları ilgiydi.

"ABD ve İngiltere'deki sözlü tarih meselelerini, Orta Doğu'dakilerden ayrı düşünemeyiz. Aradaki boşluğu doldurmalıyız." Leyla Neyzi, Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sabancı Üniversitesi

Bu rapor, üç günlük toplantı boyunca tartışılan çeşitli temaların bir özetidir. Toplantının amacı, sözlü tarihin nasıl yapılacağına dair bir görüş birliğine varmak değildi; daha çok, katılımcıların fikir ve deneyimlerini paylaşmaları ve yeni ortaklık fırsatlarını değerlendirmeleri için bir olanak sunmaktı. Diyalog oturumlarında birbirleriyle örtüşen dört tema öne çıktı.

- *Sınırları aşmak, küreselleşmek:* Sözlü tarih, bugüne kadar küreselleşme potansiyelinin sadece küçük bir parçasını gerçekleştirebildi. Ortak çalışmalar ve fikir alışverişleri için henüz keşfedilmemiş birçok fırsat var.
- *Sözlü tarihin çeşitli kullanımları:* Sözlü tarih metotlarının, yazılı tarihe alternatif oluşturulmasından siyasi sorunları teşhis etmeye kadar birçok kullanım alanı var. Diyalog katılımcılarının tamamı sözlü tarihin amaçları konusunda hemfikir olmasalar da farklı hedeflere yönelik metotların bile birbirine benzemesi kayda değer.
- *Çatışma/anlaşmazlık ortamlarında çalışmak:* Katılımcıların bir kısmı siyasi şiddet ve savaş deneyimlemiş ortamlarda çalışmaktaydı. Her yerin kendine has bir bağlamı olmakla beraber, katılımcılar, çatışma/anlaşmazlık bölgelerinde sözlü tarih görüşmeleri yapma yöntemleri üzerine verimli fikir alışverişleri yaptı.

- *Teknolojinin getirdiği faydaları ve sıkıntıları:* Teknolojik ilerleme, sözlü tarih projelerinin/ürünlerinin daha kolay yayılmasına yardımcı oluyor. Ancak sözlü tarih ile uğraşan kişiler, bu teknolojik gelişmeler ışığında, projelerinin henüz ilk safhalarında kritik etik ve arşivleme kararları ile başbaşa kalıyor.

Kültürel, kurumsal, uluslararası sınırları aşmak

Arap dünyasında, devrimleri ve sosyo-politik dönüşümleri belgeleme çalışmalarının hızlanmasıyla, bir sözlü tarih rönesansı yaşanmaya başladı. Afganistan'da, ülkenin yakın tarihindeki savaş deneyimlerine dair anlatılmamış hikayeleri kaydeden görüşme bazlı araştırma projeleri yapılıyor. Türkiye'de, öğrenci ve araştırmacıların yaşayan belleğe dair giderek artan ilgisi karşısında üniversiteler sözlü tarih programlarını derinleştiriyor, genişletiyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde sözlü tarih, çok yönlü ve disiplinlerarası bir alan haline geldi, akademianın sınırlarını aştı. Gitgide artan sayıda düşünce kuruluşu, yardım kuruluşları, hükümet kurumları, kurumsal tarihlerini insan anlatılarına dayalı çalışmalar ile belgelemek istiyor. Tüm bunlara rağmen sözlü tarih alanı hala küreselleşme potansiyelinin tamamını kullanabilmiş değil, zira sözlü tarih ile uğraşan kişilerin arasında hala uluslararası, kültürel ve meslekler arası sınırlar var.

Bu toplantıda söz konusu sınırların aşılması ve katılımcıların hem kişisel hem mesleki düzeyde yeni bağlar oluşturması hedeflendi. En önemlisi, farklı mesleklerden ve disiplinlerden katılımcıların bu toplantıda diyalog kurmak üzere bir araya gelmesiydi. Örneğin üç günlük toplantı zarfında, film yapımcıları kalkınma uzmanlarıyla, akademisyenler müze direktörleriyle görüş alışverişi yapabildi. Katılımcılar, sözlü tarihin bağlamdan bağlama değişen, bölgesel kendine haslıkları anlamaya ve anlatmaya çalışan bir alan olarak nasıl daha küresel bir diyalogun konusu olabileceğini tartıştı.

Bir tarihçi, bir arkeolog ve bir belgesel yapımcısı görüşme yöntemlerini tartışıyor. (Fotoğraf: David Trilling)

Diyalog katılımcılarının sözlü tarihe dair değişken bilgi düzeyleri olduğundan toplantıda bir referans noktası oluşturulması gerekti. Bu referans noktasını oluşturmak için katılımcılarla interaktif bir egzersiz yapıldı. Katılımcılardan, ilk kez bir sözlü tarih projesi yapacak olan bir öğrenci için, saha çalışması, görüşme, ve görüşme sonrasında dair "olmazsa olmaz"ları listelemeleri istendi. Bu egzersiz katılımcıların birbirlerine ısınmaları ve sözlü tarihin temellerine dair ortak bir referans oluşturmalarını sağlaması açısından çok faydalı oldu. Bu oturumda bol miktarda görüş ayrılıkları olsa da, farklı ülke ve mesleklerden gelen katılımcılar arasındaki bütünleyicilik kayda değerdi. Söz konusu egzersizin sonucunda çıkan referans tablosu için bakınız **Tablo 1 (sayfa 6)**.

Sözlü Tarihin Çeşitli Kullanım Alanları

Sözlü tarih, insan özneler ile görüşme yapılarak anlatı ve veri toplanmasıdır. Bireylerin doğrudan deneyimlerini, gözlemlerini ve öykülerini kullanarak, yazılı kaynaklardan farklılaşabilen yahut yazılı kaynaklar tarafından belgelenmemiş kayıtlar ve anlatılar ortaya çıkarır. Ancak bu basit tanım, sözlü tarihe dayalı araştırmaların somut sonuçları ve farklı kullanım alanları hakkında bize yeteri kadar bilgi vermiyor. Birçok katılımcı, sözlü tarihin, tarihi boşlukları doldurmanın ötesinde bir kıymeti olduğunu belirtti. Bazı katılımcılar sözlü tarihin amacını milliyetçi tarihe alternatif oluşturmak olarak görürken, bazıları anlatılmamış öyküleri belgeleyerek sosyal adalete yardımcı olmanın hedeflendiğini, bir kısım da sözlü tarihin siyasi ikilemleri teşhis etmenin bir yöntemi olduğunu öne sürdü.

Diyaloğun özelliklerinden biri, sözlü tarih uzmanlarını, sözlü tarihin gündelik siyasete faydaları ile ilgilenen uluslararası ilişkiler uzmanları ile biraraya getirmesiydi. Bir katılımcı, sözlü tarihe, siyasi sorunlara teşhis koyabildiği ölçüde ilgi duyduğunu belirtti. Afrika ve Asya’da kamu hizmetlerinin bazı bağlamlarda daha etkin arz edilirken diğer durumlarda sıkıntılar yaşanmasının nedenlerini anlamak üzere çeşitli siyaset yapıcılar ve hükümet yetkilileri ile görüşürken sözlü tarih yöntemleri kullandığını kaydetti. Diğer katılımcılar, ABD Dışişleri Bakanlığı ya da Birleşmiş Milletler gibi büyük ölçekli kurumlarda karar verme süreçlerini anlamak açısından sözlü tarihin kullanışlılığından söz etti. Birleşmiş Milletler Fikirler Tarihi Projesi (United Nations Intellectual History Project), sözlü tarihin, bireylerin anlatılarını belgeleyen, aynı zamanda dünyanın gidişatını değiştiren siyasi fikirlerin kaynağının ve gelişiminin izini sürmesinin örneklerinden biri.

Bu tip projeler için yapılan görüşmelerde kullanılan tekniklerin geleneksel sözlü tarih görüşme yöntemleriyle uyushup uyushmadığı konusunda görüş ayrılıkları oldu. Bu konu çözüme kavuşmasa da, sözlü tarihin teşhis amaçlı kullanımının yaygınlaştığı ve sözlü tarihçiler ile siyaset yapıcılarının ortak çalışmalarına zemin hazırladığı bir gerçek.

Çatışma/anlaşmazlık ve sonrası bağlamlarında sözlü tarih

Katılımcılar genel oturumlarda ve alt gruplarda çatışma/anlaşmazlık ortamlarında sözlü tarih ile ilgili yoğun tartışmalar yürüttü. Tartışmada, görüşmeye dayalı projelerin çeşitli aşamaları (hazırlık, görüşme, saha çalışması aşamalarının yanı sıra proje sonucunda çıkan ürünün arşivlenmesi ve yayınlanması) birbirleriyle ilişkilendirildi. Bu bağlamda hem görüşmeciyi hem de görüşme yapılan kişileri etkileyecek etik ve güvenlik meseleleri konuşuldu.

Oturumlardan birinde katılımcılar şu soruya yanıt aradı: Siyasi çatışma ve şiddet mağduru olmuş topluluklarda nasıl güven inşa edilebilir ve bu topluluklara nasıl erişim sağlanabilir? Türkiyeli katılımcılardan biri, söz konusu topluluğa mensup olan görüşmeciler ile çalışılması gerektiğini, zira bu kişilerin o topluluğun “dilinden anladığını” belirtti (kastedilenin yalnızca aynı dili konuşmak değil, aynı zamanda hassasiyetleri anlamak olduğu notunu düşelim). Buna karşın bir diğer katılımcı “içeriden” olmanın bilakis erişime engel olabileceğini, çatışma yaşamış toplumların acı ve travma hikayelerini “yabancılar” ile paylaşmaya daha açık olduklarını öne sürdü. Kişilerin, mahrem öykülerini topluluğun içinden birine anlatmanın rahatsızlığı olmaksızın hayatlarını ve deneyimlerini dile getirebildikleri için “dışarıdan” bir dinleyiciyi tercih edebileceklerini belirtti. Türkiyeli bir diğer katılımcı bu görüşe katılmakla birlikte, yabancı bir araştırmacı olarak bir topluluktan kabul görebilmek için aylar süren ön çalışmalar yapılması, irtibatlar kurulması, potansiyel görüşmecilerle enformel sohbetler yapılması gerektiğini ekledi.

Birkaç katılımcı, toplum ile devlet arasındaki güven ilişkisinin başarılı sözlü tarih projeleri için elzem olduğuna dikkat çekti. Irak’taki sözlü tarih çalışmalarını bilen bir katılımcı, bunu şöyle ifade etti: “Saddam gitti diye insanlar hükümete güvenmeye başladı demek yanlış olur. [Görüşmeci olarak] size güvenilebilir, ancak görüşmeler kamusal alanda ortaya çıkarsa görüştüğünüz kişiler zarar görebilir.” Bir diğer katılımcı, IRA’da birçok sözlü tarih görüşmesinin, ancak görüşülen kişilere anonim olma sözü verildikten ve izin formu imzalamak zorunda kalmayacakları garantilendikten sonra gerçekleşebildiğini ekledi. (Sözlü tarih projelerinde standart bir uygulama olarak, görüşmelerin arşivlenmesine izin vermek üzere görüşme yapılan kişiye imzalatılan forma ‘izin formu’ denir.) Bu konu üzerine karşıt görüşler ortaya kondu. Bir tarihçi, anonim atıflarla sözlü tarih projeleri yapmanın hiç istenmeyen bir durum olduğunu ve çözümün rumuz kullanılarak görüşülen gerçek isimleri gizli tutmak olabileceğini söyledi. Bir diğer katılımcı, Irak gibi yüksek düzeyde siyasal şiddet yaşanan ancak hükümet otoritesinin zayıf olduğu bağlamlarda sözlü tarih projeleri yapmakla, Suudi Arabistan gibi

merkezi otoritenin güçlü olduğu, ve proje yapabilmek için resmi izin ve tanıtma mektuplarının mutlak surette şart olduğu bağlamlar arasındaki keskin farka dikkat çekti.

Katılımcılar, birçok çatışma/anlaşmazlık sonrası ortamda yapılan sözlü tarih çalışmalarının, savaş, yerinden edilme gibi durumlar yaşamış kişilerin ve toplulukların acılarını ve travmalarını ortaya çıkardığını belirtti. Susturulmuş seslerin sesi olup anlatılmamış hikayeleri anlattırarak onarıcı adalet arama fikri her ne kadar önemli olsa da, Tacikistanlı bir katılımcının anlattığı anekdot, konunun karmaşıklığını gösteriyor. Avrupalı bir kurum, Tacikistan'da 1990'lı yıllarda patlak veren iç savaş sırasında kadınların yaşadıklarını belgelemek üzere bir sözlü tarih projesine fon kaynağı sağlamak istiyor. Kurum, onarıcı adalet sürecini teşvik etmek için özellikle kadınların savaş sırasında yaşadıkları taciz ve tecavüz vakalarına odaklanmak istiyor. Ancak proje, Tacik sivil toplum örgütleri tarafından, uzun vadede sağlayabileceği fayda hesaba katılmaksızın, mağdurları yeniden travmatize edeceği endişesi dolayısıyla gerçekleştirilemiyor.

Sözlü tarih adaletin yerine gelmesine yardım edebilir mi? (Fotoğraf: George Gavrillis)

Çatışma/anlaşmazlık ve sonrası ortamlarla ilgili tartışmada olumlu örnekler de konuşuldu. Bir Afgan katılımcı, Afganistan iç savaşı sırasında öğretmenlik yapmış eğitimcilerin öykülerini belgeleyen çalışmasını anlattı. Bu öykülerin son derece ilham verici olmakla birlikte, Afganistan'da ders kitaplarında tarih anlatımına dair yeni bir tartışma başlattığını belirtti (Bazı devlet yetkililerinin Afgan tarihinde ayrıştırıcı ve travma yaratıcı olarak tanımladığı 30 yıllık bir kısım yeni ders kitaplarında yer almıyor.) İki diğer katılımcı, Afganistan'ın arkeolojik mirasını korumak için iç savaş ve Taliban döneminde gösterilen özverili çabayı belgelemek üzere yaptıkları video projesini anlattı. (Projeyle ilgili detaylı bilgiye [buradan](#) ulaşabilirsiniz).

Teknoloji ikilemi

Diyalog süresince tekrar eden temalardan biri, yolu sözlü tarih ile kesişen herkese sonsuz faydalar sağlayan ancak aynı ölçüde sorun da yaratabilen teknolojinin rolü idi. Tartışmada, ses ve video alanında yeni teknolojiler, görüşme arşivleme ve endeksleme için oluşturulmuş yazılımlar, ve görüşme bazlı projelerin yaygınlaştırılması için internetin kullanımı konularına değinildi. İnternetin, erişilebilirliği ne derece arttırmış olduğu, bir arşiv yöneticisi katılımcının şu cümlesinden anlaşılabilir: "yılda 500 araştırmacı arşive geliyor diye sevinirken, görüşmelerimizin çoğu online olduğundan beri ayda 10.000 ziyaretçi almaya başladık."

Birkaç katılımcı, dijital teknolojinin sözlü tarihçilerin önünde açtığı fırsatlara dikkat çekti. İnternet ve dijital kayıt teknolojileri, dünyada herhangi bir noktada yapılacak sözlü tarih çalışmasının dünya çapında yaygınlaşmasına olanak veriyor. Bir katılımcı, Filistin'de bir belediyenin, dünya çapındaki Filistin diasporasından toplanacak anlatıları bir web sitesinde yayınlama projesinden söz etti. Bir diğer katılımcı Kaliforniya'nın Salinas şehrinde birçok etnik kökenden gelen ve çoğunluk işçi sınıfı olan Çin Mahallesi'nin tarihini belgeleme projesini anlattı. Şehir sakinlerinin de desteğiyle, proje sonucunda Google Haritalar'da interaktif bir sözlü tarih yürüyüş rotası oluşturulduğunu, bu rota üzerinde mahalle sakinlerinin anlatılarından her sokağa, her binaya ait tarihin öğrenilebileceğini söyledi. Türkiye'de Mardin ya da Afganistan'da Kabil gibi çok kültürlü, tarihi şehirlerde de bu tarz projelerin gerçekleştirilebileceği konuşuldu.

Teknoloji, kimilerinin “deşifre sorunu” olarak adlandırdığı probleme de çözümler sunuyor. Sözlü tarih görüşmelerini sesli ve görüntülü kaydeden kişiler, kaydı deşifre edip etmeme kararsızlığını hep yaşarlar. Bazı sözlü tarihçiler transkripti, tarihi kaydın ayrılmaz bir parçası olarak kabul eder (özellikle görüşme, kitap ya da araştırma arşivi gibi ikincil bir proje için de kullanılacaksa.) Bir diğer kesim ise kaydın dokunulmazlığını savunur ve görüşmelerden transkript çıkarılmasını doğru bulmaz. Bir katılımcının belirttiği gibi, görüşme yapılan kişinin ses tonu, söze yansımayan davranış nüansları (uzun sessizlikler gibi) transkriptte yansıtılamadığı için kaybolabilir. Bunun yanı sıra deşifre yaptırmanın maliyeti yüksek olduğundan kısıtlı bütçeleri olan projeler için uygun olmayabilir (bazı durumlarda tek bir uzun görüşmeyi deşifre ettirmek yüzlerce dolara mal olabilir.)

Yazılım alanında yaşanan gelişmeler, deşifre sorununu ortadan kaldırıyor. OHMS (Oral History Metadata Synchronizer - Sözlü Tarih Metaveri Eşitleyici) adlı yazılım, ses ve görüntü kayıtlarını endeksleyerek araştırmacının kayıt içerisinde anahtar kelime ve ifadeler arayabilmesine ve kaydın ilgili kısmına atlayabilmesine olanak veriyor. Bunu yapabilmek, proje yürütücülerinin detaylı bir endeks oluşturmak için ciddi efor ve zaman harcaması sayesinde mümkün olabiliyor. Bu yine de, görüşmeyi deşifre etmeye harcanacak zaman ve efordan çok daha az.

Ancak bu dijital ilerlemeler bazı sorunları da beraberinde getiriyor. Bunlardan bazıları etik sorunlar. Örneğin çok hassas bağlamlarda çalışan katılımcılar, görüştükleri kişilerin, hatta kişilerin mensubu olduğu grupların veya toplulukların tamamının, görüşmeler online olarak kamusal erişime açılırsa büyük sorunlar yaşayacaklarını kaydetti. İnternete konan herhangi bir şey, Google tarafından dakikalar içinde endekslenip hafızaya alınabilir. Bu konuda katılımcılar arasında ilginç bir çekişme yaşandı. ABD’li bir katılımcı, görüşme dosyalarının en az altı yedek kopyasının oluşturulması gerektiğini öne sürdü. Afganistan ve Irak’ta çalışmalar yapmış diğer katılımcılar ise, bu kopyalardan birinin sızdırılması durumunda, görüşme yapan ve yapılan kişiler için istenmeyen sonuçlar doğacağını vurguladı.

*“Kayıt düğmesine bastığınız
andan itibaren küratör sizsiniz”
– Douglas Boyd, Louie B. Nunn
Sözlü Tarih Merkezi Direktörü*

Sürdürülebilirlik ve muhafaza etme teknoloji ile ilgili çözüm bekleyen diğer sorular. Örneğin, görüşme temelli projeler için sıkça tercih edilen video, her bir video dosyasının kendine has 25 farklı öğeden oluşması nedeniyle çok büyük depolama kapasitesi gerektiriyor. Ayrıca bu öğelerden herhangi birinden kaynaklı aksaklıklar nedeniyle videoyu görüntüleyememe riski de var, dolayısıyla video muhafaza edilmesi çok zor bir medyum. Katılımcılardan birinin söylediği gibi, “görüşmeleriniz web sitesine koymak da arşivleme çözümü değildir. Web sitesi kapandığında proje de yok olur.”

Tablo 1: Sözlü tarih projelerinin ‘olmazsa olmaz’ları. Katılımcılar tarafından interaktif olarak oluşturulmuştur.

HAZIRLIK	GÖRÜŞME	SONRASI
Konu hakkında geniş çaplı ön araştırma yapın. Bağlamı çok iyi bilin. Önemli tarihleri, yer adlarını, vs. öğrenmek işinize yarayabilir.	Görüşmeye, aklınızda bir konu listesi ile gitmek, çoğu zaman önceden belirlenmiş sorularla gitmekten daha iyidir. Ayrıca elinizde sürekli baktığınız bir kağıt parçası, görüşme yaptığınız kişinin dikkatini dağıtabilir, yabancılaştırabilir.	Görüşmeden hemen sonra izlenimlerinizi, duygularınızı ve görüşmede olanları yazabileceğiniz rahat bir yere gidin ve günce tutun. Bunu yapmayı ertelerseniz detayları unutabilirsiniz.
Arkaplan / teorik bilginin önemli olduğunu ama sözlü tarihin ancak pratikte öğrenilebileceğini unutmayın. Başka görüşme örnekleri dinleyin.	Yer ve mekan seçimi önemlidir. Görüşme, rahat ve güvenli bir yerde, hiç kesinti olmadan ve rahatsız edilmeden gerçekleşmelidir.	Görüşmeyi deşifre edin ve anahtar sözcükleri belirleyin.
Araştırmacı olarak konumunuzun ve sınırlarınızın farkında olun. Milliyetiniz, geçmişiniz ve buna benzer başka unsurlar, görüşme yapacağınız kişi tarafından nasıl karşılanacağını etkileyecektir.	En önemlisi iyi bir dinleyici olmaktır. Can kulağıyla dinleyin ve dinlediğinizi gösteren sorular sorun. Görüşme yaptığınız kişi ile göz teması kurun. Duruşunuza ve vücut dilinize dikkat edin.	Görüştüğünüz kişilerle ilişkilerinizi canlı tutun. Araştırma/görüşme sonucundaki çıktılardan onları haberdar edin.
Bazı kişilerin kameradan çekineceğini, bazılarının kaydedildiklerini bildiklerinde daha farklı davranabileceğini göz önünde bulundurarak teknoloji ve arşivleme ile ilgili kararları için başında verin.	Görüşme yaptığınız kişinin düşünce akışına yardımcı olabilmek için kim/ne/ne zaman/nerede/neden/nasıl (5N1K) soruları sorun.	Topladığınız sözlü tarih malzemelerini nasıl kullanacağınızı ve erişilebilir hale getireceğinizi planlayın.
Görüşme yapacağınız kişilere amacınızı net bir şekilde anlatın. Gizlilik, güvenlik, anonimlik gibi konularda bilgilendirin, araştırmanızın sonucunda nasıl çıktılar olacağını belirtin, motivasyonunuz, neyle ilgilendiğiniz ve amacınız konusunda dürüst olun.	Sessizliklerde kendinizi rahatsız hissetmeyin. Sessizlik, anlatıcının bir şeyi hatırlamaya çalışıyor olmasından ya da duygulanmasından kaynaklanıyor olabilir.	Unutmayın ki birinin yaşam öyküsünü dinlemek bir ayrıcalıktır.
Sözlü tari görüşmesi yapmadan önce endişelenmek doğaldır. En zoru ilk sorunuzu seçmektir.	Görüşme yaptığınız kişi konuşurken kesmemeye çalışın, onu dikkatle dinlediğinizi belli edin.	
	Bazı ortamlarda kadınları erkekler ile konuşturmak zordur. Bu zorluk, kadının güvendiği üçüncü bir kişinin görüşmeye katılımıyla aşılabılır.	
	Görüşme yaptığınız kişinin bilinçli ya da farkında olmadan anlatısına/hikayesine otosansür uyguluyor olabileceğini unutmayın.	

Diyalog Katılımcıları

Shaharзад Akbar, Ortak ve Uygulayıcı Müdür, QARA Consulting Inc., Afganistan

Abdullah Alaskar, Şura Meclisi üyesi, Suudi Arabistan

Haifa Reda Jamal Al-Lail, Rektör, Effat Üniversitesi, Suudi Arabistan

Anan Ameri, Direktör, Arap Amerikan Ulusal Müzesi, ABD

Ramazan Aras, Bölüm Başkanı ve Yardımcı Doçent, Antropoloji Bölümü, Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye

Rina Benmayor, Sözlü Tarih, Edebiyat ve Latin Çalışmaları Profesörü, Kaliforniya Eyalet Üniversitesi, Monterey Bay, ABD

Douglas Boyd, Direktör, Louie B. Nunn Sözlü Tarih Merkezi, ABD

Mary Marshall Clark, Direktör, Columbia Sözlü Tarih Merkezi, ABD

Richard Detweiler, Başkan, The Great Lakes Üniversiteler Derneği, ABD

George Gavrilis, Direktör, Hollings Center for International Dialogue, ABD

Zuhra Halimova, Direktör, Açık Toplum Yardım Vakfı, Tacikistan

Aiyaz Husain, Dışişleri Bakanlığı, Tarihçiler Dairesi, ABD

Sıtkı Karadeniz, Araştırma Görevlisi, Sosyoloji Bölümü, Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye

Mujib Mashal, Gazeteci, *Al Jazeera English*, Katar

Joanie Meharry, Hukuk yüksek lisans öğrencisi, School of Oriental and African Studies, Birleşik Krallık

S. Mohammad Mohaqqeq, Danışman Okutman, Kabil Üniversitesi, Afganistan

Parviz Mullojanov, Direktör, Tacikistan Kalkınma Halk Komitesi, Tacikistan

Rhana Natour, Belgesel film yapımcısı, ABD

Leyla Neyzi, Profesör, Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sabancı Üniversitesi, Türkiye

İren Özgür, Postdoc araştırmacı, Princeton Üniversitesi, ABD

Sam Pack, Yardımcı Doçent, Kenyon College, ABD

Tamara Shogaolu, Film yönetmeni ve yapımcısı, ABD

Stephen Sloan, Direktör, Sözlü Tarih Enstitüsü, Baylor Üniversitesi, ABD

Lucine Taminian, Kıdemli Araştırmacı, Amerikan Araştırma Enstitüsü – Irak, Ürdün/Irak

Esra Danacıoğlu Tamur, Profesör, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Thomas G. Weiss, Profesör, Lisansüstü Merkezi, The City University of New York, ABD

Jennifer Widner, Profesör, Woodrow Wilson School ve Siyaset Bölümü, Princeton Üniversitesi, ABD

Murat Yüksel, Yardımcı Doçent, Sosyoloji Bölümü, Koç Üniversitesi, Türkiye

the Hollings Center
for international dialogue

Hollings Center, Amerika Birleşik Devletleri ile nüfuslarının çoğunluğu Müslüman olan Orta Doğu, Kuzey Afrika, Güney Asya, Avrasya ve Avrupa ülkeleri arasında diyalogu güçlendirmek amacıyla kurulmuş, kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. Merkez, amacı doğrultusunda, uluslararası meseleleri ele alan ve kanaat önderleri ve konu uzmanlarını bir araya getiren diyalog toplantıları düzenler. Merkezi Washington, D.C.'de olan Hollings Center'in İstanbul'da da bir temsilciliği bulunmaktadır. Kurum tüm ana programlarını, uluslararası toplantılar için ideal bir buluşma merkezi olan İstanbul'da gerçekleştirir.

Hollings Center'in misyonu, tarihçesi ve fon kaynakları hakkında daha detaylı bilgi için:

<http://www.hollingscenter.org/about/mission-and-approach>
info@hollingscenter.org

Bizi Twitter'da da takip edebilirsiniz: [@HollingsCenter](https://twitter.com/HollingsCenter)